

Hoe Haagse huisnummers werken

Iedere Nederlandse stad heeft haar eigen systeem van huisnummers. Het Haagse huisnummersysteem is in 1858 ingevoerd, toen de stad nog nauwelijks uit haar grachtengordel was gegroeid. Dit systeem is tot op de dag van vandaag niet veranderd. In dit artikel onthul ik u hoe de huisnummering van Den Haag in elkaar zit en welke kronkels u tegenkomt.

Huisnummersystemen zijn gebaseerd op keuzes van een gemeentebestuur. 's-Gravenhage had gekozen voor de volgende uitgangspunten.

1. De nummering begint bij het begin van de straat, dit is het punt dat het dichtst bij het raadhuis op de Groenmarkt ligt.
2. De linker- en rechterzijde van de straat worden gezien in de telrichting.
3. Rechts staan de oneven en links de even nummers.
4. Pleinen en blijvend eenzijdig bebouwde kades en wegen hebben een doorlopende nummering.
5. Elke voordeur heeft in beginsel haar eigen huisnummer.

Zoals te verwachten zijn op deze regels tal van uitzonderingen.

Begin en telrichting

Alle grote Nederlandse steden tellen vanaf een centraal punt, behalve Rotterdam, waar – heel merkwaardig – de straten van oost naar west en van noord naar zuid tellen. Lastig is het bij tangentiële straten, die min of meer haaks staan op radiale straten. Zo begint de Paul Krugerlaan bij de Loosduinseweg en eindigt bij de Monstersestraat. Meestal begint een tangentiële straat volgens de meest gebruikelijke route vanaf het centrum. De Beeklaan begint dan bij de Loosduinseweg; de jongere Regentesselaan en Valkenboslaan, die bijna evenwijdig aan de Beeklaan lopen, beginnen bij de Laan van Meerdervoort. Troelstrakade en Soestdijksekade tellen in tegengestelde richting vanaf de Hoefkade.

Van oudsher begonnen de Scheveningse straten te tellen vanaf de Oude Kerk in de Keizerstraat. De (Scheveningse) Badhuisweg begint bij het Kurhaus en de hieraan evenwijdige, maar veel jongere (Haagse) Nieuwe Parklaan bij de Wittebrug.

De Loosduinse straten die bij de annexatie in 1923 al bestonden, tellen nog steeds vanaf het oude raadhuis van Loosduinen. Waar de Oude Haagweg eindigt, eindigt ook de Loosduinseweg: aan de vroegere gemeentegrens bij de Kamperfoeliestraat.

Rechts en links

De verschillen van links en rechts zijn historisch verklaarbaar: door annexaties. Zo waren in Loosduinen de oneven nummers links, zoals op de Oude Haagweg, Willem III straat en Loosduinse Hoofdstraat.

Oud-Loosduinen: oneven huisnummers links gezien in de telrichting

In de Vinex-wijken Ypenburg en Leidschenveen hebben de straten die Den Haag 'gewonnen' heeft van Rijswijk, Delft en Leidschendam hun huisnummering met de oneven nummers links behouden.

Kades en blijvend eenzijdig bebouwde wegen
Straten of kades die aan weerszijden van een (ex-) waterloop dezelfde naam dragen hebben natuurlijk geen doorlopende nummering. Voorbeelden zijn de gedempte grachten in de binnenstad, zoals Prinsengracht, Herengracht, Brouwersgracht en de veerkaden, plus de Valkenboskade, Soestdijksekade, Veenendaalkade, Weteringkade, Neuhuyskade en Hart Nibbrigkade.

Waar de twee oevers van het (ex-)water een aparte naam hebben – alle singelgrachten plus Waldeck Pymontkade/Koningin Emmakade, Conradkade/Suezkade, Laakkade/Laakweg –, is de nummering dus doorlopend.

Ook Lange en Korte Vijverberg zijn kades met doorlopende nummers. Enkele eenzijdig bebouwde kades hebben overslaande huisnummers: Carel Reinierszkade, Troelstrakade, Neherkade. Wie bedenkt zoiets?

Uit de doorlopende nummering van de Kranenburgweg blijkt dat men er geen bebouwing heeft voorzien van het talud langs het Verversingskanaal, waarvoor ooit zwaar omstreden plannen waren. Parallelweg en Groenteweg hebben eveneens doorlopende nummering. Paradoxaal genoeg heeft de Loosduinseweg alleen oneven nummers. Dit komt doordat deze weg veel ouder is dan de overliggende Loosduinsekade (anno 1896) en de weinige huizen over het water de even nummers van de weg droegen.

Doorlopende huisnummers 59-60-61 op blijvend eenzijdig bebouwde weg/kade

Pleinen

Vrijwel zonder uitzondering hebben pleinen een doorlopende nummering, tegen de klok in. De telling begint, gezien vanaf het centrum, aan de rechterkant en steekt bij langwerpige pleinen aan het eind over om terug naar het begin verder te tellen. Nassauplein en Sweelinckplein zijn hiervan mooie voorbeelden. In deze zin is ook het Huygenspark een plein, zij het dat de telling hier met de klok mee loopt vanwege de enkelzijdige bebouwing. De Plaats heeft merkwaardigerwijs de nummering van een straat en is dus formeel geen plein, maar het Buitenhof weer wel. Het Lange Voorhout is geen plein, maar het

Drieliuk: rechts eind Patijnlaan met nummer 67 en links begin Laan Copes met nummer 69

Tournooiveld wel. Onverwacht begint het Regentesseplein niet te tellen bij De Regenvalk, maar diagonaal ertegenover. Waarom deze kronkel? Wij weten het niet. Als u het weet, mail de redactie! Het malste plein in Den Haag is het Trekvlief-

Regentesseplein 1 telt vanaf afwijkend punt

plein in de Binckhorst. Dit is qua vorm en opzet helemaal geen plein, maar een straat en heeft ook de nummering van een straat. De oorzaak is dat de naam 'plein' in 1907 werd gegeven aan het gehele aanliggende terrein van de Gemeente Gasfabriek.

Omnummering

In Den Haag zijn huisnummers sinds 1858 maar zelden veranderd. De Theresiastraat, die begon bij de Adelheidstraat, kreeg in 1957 aan haar begin de 3e Van den Boschstraat erbij, waardoor omnummering nodig was. Op het Regentesseplein zijn de nummers hoger dan 14 veranderd vanwege de bouw van seniorenwoningen op de plaats van de in 1974 gesloopte Regentessekerk. Maar het omgekeerde komt ook voor: de Laan Copes van Cattenburgh is in 1957 opgesplitst in Burg. van Karnebeeklaan, Burg. Patijnlaan en Laan Copes, zonder huisnummerwijzigingen.

Voordeuren

In de meeste grote steden hebben de benedenwoningen met deur aan de straat en de woningen erboven hetzelfde nummer. Ze worden onderscheiden door toevoegingen, in Amsterdam met huis, I en II enz., in Rotterdam en Schiedam met a, b en c, en voor de bovenhuizen in Utrecht met Bis en in Groningen, Zwolle, Leiden en Breda met a. Haarlem heeft en Dordrecht had zwart voor beneden en rood voor boven. Alleen in Den Haag (met Rijswijk en Voorburg), Delft, Vlaardingingen, Vlissingen, Arnhem en Nijmegen hebben alle oorspronkelijke voordeuren een eigen nummer zonder toevoeging. Alkmaar, Amersfoort, Deventer, Enschede, Leeuwarden en behalve Breda alle Noord-Brabantse en Limburgse steden hebben (vrijwel) geen bovenwoningen met deur aan de straat.

Toevoegingen

In Den Haag komen toevoegingen (a, b, enz.) doorgaans voor bij een tekort aan vrije nummers door het volbouwen van open stukken en herbouw. Zij verschijnen ook bij splitsing van huizen

in appartementen met elk een eigen voordeur, al of niet binnen een gemeenschappelijk (voor) portaal.

Laan van Meerdervoort 1f -3

Het meest saillante geval is wel het begin van de Laan van Meerdervoort. Het 19e-eeuwse hoekhuis bij de Scheveningseweg heeft nummer 1. Dan volgen de nummers 1a t/m1f (nu 1y na recente opdeling in appartementen) van de zes panden van rond 1900, waarna het huis met nummer 3 van onze nieuwe voorzitter Henk Bakker volgt.

Martin Snuverink, tekst en beeld

Nogmaals windstreken

In ons vorige nummer werd de vraag gesteld waarom de stadsplattegrond van Den Haag nooit noord-georiënteerd is. Het antwoord is simpel: omdat een noord-georiënteerde kaart veel groter zou

zijn, en dus duurder en onhandig in het gebruik. Links boven zou een groot deel van het papier slechts blauwe zee voorstellen.

De naamgeving van locaties en wegen is overigens niet terug te voeren op die vreemde kaart-oriëntatie in Den Haag. Vroeger beschikten gewone mensen niet over een kaart, ze gaven namen aan locaties vanuit het dagelijks gebruik. Omdat een poort ten westen van de kerk lag, noemde men deze de Westerpoort; niet omdat men op een kaart keek, en daardoor meende dat die poort in het westen lag.

Windrichtingen zijn geen absoluut, maar een relatief begrip. Noord is de richting die de kompasnaald wijst vanaf de standplaats van de waarnemer. Delft ligt ten zuiden van Den Haag, en tegelijkertijd ten noorden van Schiedam.

De enige situatie waar in Den Haag wél vaak verwarring over is, betreft de vraag of de zee ten westen of ten noorden van Den Haag ligt. Makelaars prijzen te koop staande woningen aan met: "tuin op het westen", omdat (zoals ze zelf zeggen) die tuin ongeveer in de richting van de zee ligt. Altijd een kompasje meenemen als u een huis gaat bezichtigen, want meestal ligt die tuin dan pal noord. Ik heb zelfs bouwtekeningen gezien van een mooi nieuwbouwcomplex waar de noordpijl (die op elke plattegrond hoort te staan) doodleuk naar het oosten wees. Pas dus op uw tellen als u een bouwtekening bekijkt.

Eveline Blitz